

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR**

Jilská 1, Praha 1

Tel./fax: 286 840 129

E-mail: milan.tucek@soc.cas.cz

Prestiž povolání

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2011, v11-06</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>6. 6. – 13. 6. 2011</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1006</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>EU.104</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>25. července 2011</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Milan Tuček</i>

V červnovém šetření zkoumalo CVVM opět po čtyřech letech prestiž vybraných povolání u české veřejnosti. Všem respondentům byl předložen seznam šestadvaceti profesí (viz tabulku na následující straně) s instrukcí: „Na seznamu jsou uvedena některá povolání. Vyberte povolání, jehož si vážíte nejvíce, a dejte mu 99 bodů. Pak vyberte takové, jehož si vážíte nejméně, a obodujte je číslem 01. Poté postupujte odshora dolů a všem zbývajícím přiřadte body od 02 do 98 podle osobního uvážení.“ Oproti posledním výzkumům byla v seznamu doplněna zdravotní sestra a stavební dělník a vynechán soustružník a opravář elektrospotřebičů (jsou uvedeny v tabulce na místě odpovídajícím jejich poslednímu bodovému ohodnocení).

Tabulka 1: Prestiž povolání (průměrné bodové hodnocení) v letech 2004-2011

Profese	11/2004		9/2006		6/2007		6/2011	
	průměr	pořadí	průměr	pořadí	průměr	pořadí	průměr	pořadí
Lékař	89,5	1.	90,4	1.	89,8	1.	89,1	1
Vědec	80,7	2.	81,2	2.	81,8	2.	75,4	2
Zdravotní sestra							73,9	3
Učitel na vysoké škole	78,5	3.	77,7	3.	78,2	3.	72,4	4
Učitel na základní škole	71,3	4.	71,4	4.	70,7	4.	70,3	5
Projektant	64,1	7.	65,8	6.	65,5	6.	61,7	6
Soudce	64,8	6.	65,6	7.	65,0	7.	61,0	7
Programátor	66,3	5.	67,8	5.	65,7	5.	60,8	8
Soukromý zemědělec	59,1	10.	58,4	8.	59,0	8.	60,3	9
Účetní	53,5	14.	55,9	12.	51,3	15.	54,1	10
Policista	47,6	20.	49,5	20.	52,1	13.	53,9	11
Truhlář	50,8	16.	53,1	16.	51,4	14.	53,2	12
Manažer	59,4	9.	58,0	9.	55,4	11.	53,0	13
Starosta	60,1	8.	57,9	10.	57,4	9.	52,6	14
Majitel malého obchodu	51,2	15.	51,2	17.	50,1	16.	51,4	15
Profesionální sportovec	56,1	11.	57,4	11.	55,6	10.	51,2	16
Opravář elektrospotřebičů	50,2	17.	53,7	15.	49,7	18.	-	
Soustružník	47,7	19.	51,1	18.	49,0	19.	-	
Voják z povolání	44,8	22.	46,7	21.	46,4	21.	48,3	17
Stavební dělník							48,1	18
bankovní úředník	50,2	18.	50,2	19.	48,7	20.	46,9	19
Novinář	54,4	12.	54,7	13.	53,0	12.	46,5	20
Prodáváč	42,8	24.	44,4	22.	41,5	23.	43,6	21
Kněz	46,1	21.	42,6	24.	43,2	22.	42,8	22
Sekretářka	43,7	23.	44,1	23.	40,5	24.	41,4	23
Ministr	53,8	13.	54,1	14.	50,0	17.	38,0	24
Uklízečka	29,4	26.	33,8	26.	29,0	26.	34,0	25
Poslanec	39,9	25.	38,9	25.	36,5	25.	27,0	26

Z tabulky je patrné, že povolání lékaře dlouhodobě zaujímá v žebříčku prestiže vybraných profesí první pozici. V posledním šetření udělilo lékařům 42 % respondentů maximum 99 bodů (v roce 2007 to bylo 40 %). K tomu je potřeba poznamenat, že úvahy o tom, že prestiž lékařů poklesne v souvislosti s akcí „děkujeme odcházíme“, se naším výzkumem nepotvrdily. Pro dokreslení: vědcům, kteří zaujímají místo hned po lékařích, udělilo toto maximum 11 % oslovených.

Je třeba uvést, že maximum 99 bodů bylo uděleno každé profesi alespoň jednou (tj. i těm profesím, které zaujímají poslední místa v žebříčku), ale více než tři procenta dotázaných (více než 30 respondentů) udělilo maximum vedle již zmíněných lékařů a vědců jen knězi (3,2 %), zdravotní sestře (4,4 %), vysokoškolskému učiteli (6,1 %) a učiteli na základní škole (7,3 %)

Podobně pak jednobodovým minimem byly taktéž oceněny všechny profese alespoň jednou. Nejvíce byl jedním bodem ohodnocen poslanec (20,0 % respondentů), uklízečka (17,3 %), ministr (12,1 %) a kněz (8,8 %).

Vraťme se k žebříčku. Na třetím místě se podle průměrného bodového ohodnocení umístila nově zařazená zdravotní sestra, která odsunula vysokoškolského pedagoga na místo čtvrté. Na pátém místě je učitel základní školy, který uzavírá skupinu profesí s průměrným hodnocením vyšším jak 70 bodů. Za touto skupinou následují na šestém až devátém místě profese se zhruba 60 bodovým hodnocením v pořadí projektant, soudce, programátor a soukromý zemědělec. U prvních tří došlo oproti předchozím letům k zhruba pětibodovému propadu prestiže (při zachování celkové pozice v žebříčku).

Následuje velká skupina rozmanitých a nesourodých profesí s hodnocení kolem 50 ti bodů (9-18 místo). Jejich bodové hodnocení se během čtyř let výrazně nezměnilo s výjimkou starosty a profesionálního sportovce, kteří se propadli o 5 bodů (a tím propadli i v pořadí z 9. na 14. místo, resp. z 10. na 16. místo).

Výraznými propady prošly profese novinář (7 bodů), poslanec (9 bodů) a především ministr (12 bodů). Pro poslance to znamenalo, že zaujal poslední místo v žebříčku námi vybraných profesí (za uklízečkou, která zatím vždy byla s určitým odstupem poslední). U ministra to znamenalo propad o sedm míst na třetí místo od konce.

Uvedené změny jsou nejvýraznějšími posuny za období posledních čtyř let. Dokládají, že současný stav naší politické scény se promítl do výrazného poklesu prestiže všech povolání nějak spjatých s politikou (včetně novinářů, „hlídacích psů demokracie“). Jinak celkově žebříček prestiže profesí vykazuje jen malou proměnlivost. Protože prestiž profese lze vnímat jako určitý průsečík sociální struktury společnosti s její hodnotovou strukturou, tak toto zjištění znamená, že naše společnost je v tomto ohledu (až na politickou scénu) stabilizovaná.

Metodologická poznámka. S výjimkou vojáka z povolání, profesionálního sportovce, kněze a novináře mají všechny zkoumané profese bodová rozložení výrazně jednovrcholová a relativně nízký rozptyl, takže porovnání průměrů je zcela na místě. Zmíněné čtyři profese mají spíše rovnoměrné zastoupení všech hodnocení bez výraznější převahy nějakých hodnot (tj. větší rozptyl odpovědí). Žádná z profesí, ani kněz či voják z povolání, kde by to nejspíš připadalo v úvahu, nemá rozložení bodového hodnocení bipolární (tj. vysoký podíl těch,

kteří připisují profesi vysokou prestiž a podobně vysoký podíl těch, kteří prestiž hodnotí jako nízkou).

Pro zajímavost v příloze uvádíme převzatou tabulku prestiže povolání z výzkumu v roce 1967 a též výsledky z přelomu devadesátých let a roku 2003 z jiného zdroje než CVVM, zahrnující rozsáhlejší seznam profesí (uvedené profese a jejich pořadí nepochybně ovlivňují bodová hodnocení jednotlivých profesí, proto porovnání výsledků různých výzkumů nelze dělat úplně mechanicky). Za povšimnutí stojí, jaká byla pozice ministra. V druhé tabulce je navíc v posledním sloupci uvedena hodnota připisovaná prestiži té které profese na základě srovnání velké řady národních výzkumů z vyspělých zemí. Jde o mezinárodně používaný index prestiže profese vytvořený pro všechny profese z klasifikace KZAM v polovině devadesátých let uznávaným nadnárodním týmem sociologů. Zde stojí za pozornost, že některé profese – učitel ZŠ, zdravotní sestra, resp. kněz mají u nás výrazně vyšší, resp. nižší prestiž než jinde ve světě, což je možné vysvětlit naší národní tradicí.

Podrobnější analýza prokázala očekávanou souvislost mezi sociálním statusem dotázaného a bodovým hodnocením řady profesí. Pro jednoduchost uvádíme jen souvislost s dosaženým vzděláním (viz. tabulka 2) u profesí, kde byla zjištěna nejvyšší míra závislosti. Jde o podsoubor ekonomicky aktivních a vzdělání zhruba vyjadřuje postavení dotázaného na trhu práce (profesní status) - dělení na dělnické profese, techniky a odborníky.

Tabulka 2: Prestiž vybraných povolání (průměrné bodové hodnocení) v závislosti na dosaženém vzdělání

	Učitel VŠ	Vědec	Novinář	Manažer		Ministr	Poslanec		Stav. dělník	Uklízečka
Vyučení	68	71	44	50		34	23		50	35
Maturita	76	78	47	54		41	27		47	33
Vysoká škola	79	82	50	60		45	36		39	29

Podle očekávání respondenti s vyšším vzděláním významně výše hodnotí prestiž vysoce kvalifikovaných profesí, kdežto výrazně níže hodnotí prestiž nekvalifikovaných profesí a naopak je to mezi respondenty s nižším vzděláním. Hodnocení prestiže poslanců a ministrů je také významně podmíněno vzděláním, i když k propadu (při srovnání s rokem 2007) došlo ve všech vzdělanostních skupinách. Je otázkou, zda zde časem nedojde k názorovému vyrovnání, tj. že i

mezi vzdělanější částí veřejnosti ztratí ministři (a poslanci) i zbytky prestiže. (Současný názorový rozdíl lze vysvětlit tak, že zatímco vzdělanější respondenti spojují prestiž i s určitým (abstraktním) významem ministra, resp. poslance jako instituce, respondenti s nižším vzděláním svoje hodnocení spojují jen s (konkrétními) současnými představiteli těchto profesí.)

Šetření prestiže povolání bylo tentokrát rozšířeno ve dvou směrech. Jednak jsme chtěli zjistit, zda prestiž určité profese neovlivňuje to, když jde o mužského představitele či ženskou představitelku daného povolání, tzn. zda lékařka je připisována stejná prestiž jako lékaři, jednak jsme chtěli zjistit, na základě čeho veřejnost určuje prestiž profese.

K rodovému vymezení povolání

Tabulka 3: Prestiž vybraných povolání (průměrné bodové hodnocení) – rodové rozdíly

	Průměr	Průměr	Rozdíl bodů povolání na prvním místě mínus povolání na druhém místě (% v uvedených kat.)				
			-15 a více	-14 až -5	-4 až 4	4 až 14	15 a více
Lékař/lékařka	89,1	88,4	6	8	63	13	8
Vědec/vědkyně	75,4	73,9	11	13	42	17	15
Učitel/učitelka	72,4	74,0	12	16	42	16	12
Zdr.setra/bratr	73,9	64,7	7	8	32	20	31
Prodavačka/prodavač	43,6	44,8	17	17	38	13	14
Uklízečka/uklízeč	34,0	33,5	15	13	42	13	16
Poslanec/poslankyně	27,0	35,6	26	15	41	9	6
Starosta město/vesnice	58,5	57,0	7	25	51	11	5

V prvních dvou sloupcích tabulky jsou uvedeny průměrná bodová ohodnocení. Ta dokládají, že v průměrech se významně liší jen zdravotní sestra od zdravotního bratra (ten má o 10 bodů nižší prestiž) a poslanec od poslankyně (ta má o 10 bodů vyšší prestiž). Na zdravotní bratry si zjevně veřejnost teprve zvyká a setkává se s nimi jen jako s ošetřovateli (nižší kvalifikace), vyšší prestiž poslankyň možná plyne z konkrétních zkušeností s např. současným vedením sněmovny.

Další analýza ukázala, že pod shodnými průměry jsou trochu odlišné obsahy (viz zbývající sloupce tabulky). Ty dokládají, s výjimkou lékařů-lékařek, že shodné či velice podobné bodové hodnocení uvádí zhruba dvě pětiny dotázaných (u lékařské profese jsou to téměř dvě třetiny). Jinak se v hodnoceních vyskytují

relativně často (ve 20-30 %) více než 15 ti bodové rozdíly mezi mužským a ženským představitelem dané profese.

Nepodařilo se prokázat, že by rozdíly v bodovém hodnocení statisticky významně souvisely s pohlavím, věkem či vzděláním dotázaných osob. Platí ale, že ti, kteří dávají vyšší bodové hodnocení lékařkám než lékařům, uvádějí vyšší prestiž učitelek oproti učitelům. Analogická vazba platí mezi uklízečkami a prodavačkami (uklízeči a prodavači).

Za povšimnutí stojí, že často diskutovaná rozdílnost mezi postavením učitelů a učitelek na základní škole nenalezla významnější odraz v hodnocení jejich prestiže v celku veřejnosti. Navíc mezi studenty měla vyšší prestiž učitelka (65bodů) než učitel (62 bodů) – celkově má ovšem v této skupině učitelský stav o 10 bodů nižší prestiž než je průměr zjištěný na celku populace.

Na základě čeho lidé rozhodují o prestiži povolání?

Otázka zněla: Co je pro Vás nejdůležitější při posuzování toho, jak moc si jednotlivých povolání vážíte? Vyberte tři okolnosti, které berete nejvíce v úvahu". Nabídka možných odpovědí je uvedena v následující tabulce, kde jsou zároveň procenta odpovědí uvedených na prvním, druhém a třetím místě

Tabulka 4: Okolnosti, které jsou důležité při posuzování prestiže povolání (v %)

	1. pořadí	2. pořadí	3. pořadí
Znalosti, které profese vyžaduje	26,9	16,1	13,6
Důležitost pro společnost	22,8	16,8	12,3
Zodpovědnost, kterou pracovník má	15,8	17,3	12,7
Praktická potřebnost profese	7,7	11,5	10,9
Fyzická namáhavost	2,6	5,3	5,0
Duševní náročnost	4,5	6,6	7,6
Zručnost, šikovnost, kterou profese potřebuje	3,9	6,2	9,3
Rozhodovací pravomoci, moc, kterou pracovník má	1,0	2,2	4,2
Nezávislost, samostatnost profese	1,0	2,3	3,7
To, jaké profese vyžaduje nadání, zvláštní talent	2,8	4,7	4,9
Výše příjmů v této profesi	3,3	3,1	5,1
Něco jiného	7,6	6,6	7,1
Bez odpovědi	0,3	1,5	3,7

Nejpodstatnějšími věcmi, které určují vážnost (prestiž) profese jsou znalosti (27 % dotázaných je uvedlo na prvním místě, dalších 30% na druhém a třetím místě), význam pro společnost (23 % plus dalších 29 %) a zodpovědnost (16 % plus dalších 30 %). Další v pořadí, ovšem s velkým odstupem, je praktická potřebnost. Na posledních místech (v součtu všech tří odpovědí) jsou nezávislost

a rozhodovací pravomoci. Určitým překvapením je nízké procento odpovědí, které váží vážnost profese na výši příjmů (v prvním pořadí 3 %, v dalších pořadích 8 %). V zavedených meritokratických společnostech bývá prestiž profese výrazně propojena s jejím finančním ohodnocením (a vlastně je od tohoto hodnocení i odvozena) a je tak i vyjádřením příjmových nerovností, které jsou považovány za spravedlivé.

Okolnosti, na základě kterých veřejnost určuje prestiž povolání, mohou pomoci vysvětlit, proč v českém prostředí je nízká prestiž některých profesí spojených s rozhodovacími pravomocemi či vysokými příjmy odlišná od mezinárodního standartu, a naopak, proč vysokou prestiž mají profese spojené se zodpovědností a s významem pro společnost, i když jsou relativně nízkou finančně ohodnocené.

Na význam jednotlivých okolností pro určení prestiže povolání má větší vliv pouze dosažené vzdělání (viz. tabulka 5, která uvádí podíly těch, kteří v jedné ze tří voleb uvedli danou okolnost).

Tabulka 5: Vliv vzdělání na výběr okolností, které určují prestiž povolání (v %)

	Znalosti	Zodpovědnost	Duševní námaha	Pravomoci	Potřebnost	Fyzická námaha	Nadání
Vyučení	53	44	16	4	32	14	15
Maturita	58	46	18	8	28	10	11
Vysoká škola	67	56	30	11	24	4	4

To, co respondent považuje za určující pro prestiž povolání, se logicky promítá do bodového hodnocení jednotlivých povolání, avšak s různou intenzitou. Pro ilustraci si uveďme, jak se tato vazba promítla do hodnocení prestiže ministra a zdravotní sestry. V následující tabulce je doloženo, jak kolísá průměrné bodové hodnocení prestiže ministra, resp. zdravotní sestry u těch, kteří v jedné z voleb uvedli dané okolnosti jako zdroje prestiže.

Tabulka 6: Rozdíly v bodovém hodnocení ministra, resp. zdravotní sestry v závislosti na tom, zda respondent zvolil danou okolnost či nikoliv.

	ministr		Zdrav. sestra	
	Ne	Ano	Ne	Ano
Znalosti, které profese vyžaduje	40	36	73	75
Důležitost pro společnost	38	38	72	75
Zodpovědnost, kterou pracovník má	35	40	71	76
Praktická potřebnost profese	38	36	73	75
Fyzická namáhavost	38	34	73	75
Duševní náročnost	39	33	74	72
Zručnost, šikovnost, kterou profese potřebuje	38	37	73	76
Rozhodovací pravomoci, moc, kterou pracovník má	36	57	74	64
Nezávislost, samostatnost profese	38	38	74	68
To, jaké profese vyžaduje nadání, zvláštní talent	38	40	74	70
Výše příjmů v této profesi	36	52	75	61

Příloha

Tabulka 1. Výsledná škála prestiže povolání v ČSSR 1967*

1. Ministr	95	26. Kombajnér mechanizátor	73
2. Ředitel průmyslového podniku	92	27. Strojvůdce	73
3. Lékař specialista	92	28. Učitel 1.-5. ročník	72
4. Vysokoškolský profesor	91	29. Optik mechanik	72
5. Předseda KNV	89	30. Zednický polír	71
6. Vědecký pracovník	89	31. Univerzální soustružník	71
7. Ředitel závodu	87	32. Výpravčí	71
8. Spisovatel	87	33. Hotelový číšník	70
9. Provozní inženýr	86	34. Vedoucí samoobsluhy	69
10. Okresní prokurátor	86	35. Kněz, duchovní	66
11. Inženýr agronom	84	36. Zedník	66
12. Herec	84	37. Zámečník opravář	65
13. Zpěvák tanečních písní	84	38. Brusič nástrojů	64
14. Středoškolský profesor	83	39. Malíř pokojů	64
15. Obvodní lékař	82	40. Ošetřovatel	63
16. Lékárník magistr	82	41. Knihovník veřejné knihovny	63
17. Voják z povolání	81	42. Asfaltér	60
18. Předseda JZD	80	43. Holič	60
19. Placený pracovník polit. organizace	79	44. Průvodčí vlaků	60
20. Stavbyvedoucí	76	45. Obsluhovač benzinové stanice	58
21. Horník rubač	76	46. Poštovní doručovatel	55
22. Televizní opravář	76	47. Polní pracovní skupina JZD	54
23. Vedoucí restaurace	75	48. Závorář	53
24. Příslušník VB	74	49. Hlídač parkoviště aut	50
25. Mistr v průmyslovém podniku	74	50. Pomocný dělník	46

Pramen: Machonin a kol. Československá společnost, Epoque., Bratislava, 1969.

*Metodika dotazování byla odlišná: každá profese byla hodnocena na pětistupňové škále, průměry za populaci byly přetransformovány na stobodové vyjádření.

Tabulka 2. Výsledná škála prestiže povolání z vybraných výzkumů po roce 1989

1990 Pořadí		1990	1992		2003		MPP*
		Body	Body	Pořadí	Body		
1.	Lékař na poliklinice	80,6	79,2	1.	88,2	1.	78
2.	Ministr	77,5	77,9	2.	78,1	3.	64
3.	Docent, profesor VŠ	74,8	76,8	3.	79,5	2.	78
4.	Vědec	71,7	72,2	4.	75,9	4.	69
5.	Ředitel podniku	70,0	71,4	5.	74,0	5.	70
6.	Učitel ZDŠ	66,8	66,3	7.	63,2	9.	57
7.	Zdravotní sestra	66,3	63,4	8.	59,6	12.	44
8.	Právník, advokát	65,8	69,8	6.	72,2	6.	73
9.	Horník	63,4	51,2	18.	33,8	31.	34
10.	Agronom	58,7	56,4	13.	53,7	14.	47
11.	Konstruktér, projektant	58,5	60,2	9.	62,0	11.	47
12.	Strojvedoucí	57,9	51,2	17.	46,4	22.	43
13.	Soukromý zemědělec	54,5	48,2	20.	42,5	26.	38
14.	Spisovatel	54,5	59,7	10.	62,4	10.	58
15.	Mistr v továrně	53,7	47,5	21.	44,1	23.	48
16.	Novinář	50,0	57,8	11.	57,6	13.	45
17.	Majitel obchodu	48,7	49,9	19.	50,9	17.	46
18.	Profesionální sportovec	48,7	52,1	16.	66,6	8.	50
19.	Policista	47,8	56,9	12.	53,4	15.	40
20.	Operátor na počítači	47,6	53,3	14.	66,7	7.	53
21.	Zedník	47,6	43,3	25.	35,5	29.	36
22.	Automechanik	47,1	45,2	23.	39,8	27.	43
23.	Traktorista	48,5	38,4	32.	27,8	36.	31
24.	Řidič nákladního auta	45,4	40,6	28.	35,4	30.	33
25.	Soustružník	44,9	37,6	33.	30,6	35.	27
26.	Seřizovač, nástrojař	44,3	39,4	31.	33,7	33.	43
27.	Kněz, duchovní	43,9	46,0	22.	50,2	20.	60
28.	Krejčí	43,3	36,7	34.	31,6	34.	40
29.	Opravář televizorů	42,7	40,1	29.	36,5	28.	36
30.	Účetní	42,3	44,7	24.	50,6	18.	45
31.	Bankovní úředník	41,6	52,7	15.	43,9	24.	50
32.	Sekretářka	29,5	36,1	35.	42,7	25.	42
33.	Voják z povolání	27,9	41,4	26.	50,7	19.	44
34.	Číšník	27,8	34,2	36.	33,7	32.	21
35.	Referent okresního úřadu	27,1	39,5	30.	49,1	21.	51
36.	Uklízečka	24,0	19,4	38.	16,1	38.	21
37.	Pomocný dělník	23,4	20,1	37.	18,9	37.	19
38.	Tajemník politické strany	20,3	41,2	27.	53,1	16.	63
39.	Pouliční prodavač	18,7	14,7	39.	15,7	39.	24

Pramen: Sociální rozdíly a prestiž povolání 1990, N (ČR) = 880, Utváření trhu práce 1992 (Ústav sociálně politických věd UK, Universitas, N = 1 597), Aktér 2003, FF UK, Universitas, N = 1560. Kvótně reprezentativní výběry za populaci 18-69 let.

V roce 1992 a 2003 shodný seznam 70 profesí, v roce 1991 mírně odlišný seznam 50 profesí. Zde jejich průnik.

*MPP: „mezinárodní prestiž profese“

Rok 1990 do jisté míry odráží žebříček prestiže povolání z doby reálného socialismu, rok 1992 reprezentuje již uskutečněné či očekávané proměny sociálního postavení jednotlivých profesí v období transformace, rok 2003 zachycuje post-transformační dobu. Červeně vyznačené jsou profese, jejichž prestiž se během společenské transformace výrazně změnila.